

УДК: 94(477.83)

**Галина Мельничук
(Чернівці)****УЧАСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ
В ЄВРОПЕЙСЬКИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСАХ: ЕВОЛЮЦІЯ ВІДНОСИН
(ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ)**

На початку незалежності одним із пріоритетних напрямків у зовнішній політиці України був визначений європейський. Сьогодні Україна є важливим партнером Європейського Союзу (ЄС). Вступ до ЄС залишається великою національною метою, приєднання до нього відкриває нові перспективи для українсько-європейської співпраці.

Ключові слова: *Європейський Союз, зовнішня політика, європейська інтеграція, інтеграційні процеси, демократизація суспільства, економічна співпраця, Світова Організація Торгівлі.*

Поява на теренах колишнього СРСР низки незалежних держав стала закономірним етапом історичного розвитку національно-державних утворень, що входили до його складу. Ці держави з розпадом СРСР отримали перспективу проводити самостійну зовнішню політику, обирати стратегічних партнерів, шукати гарантії безпеки та ресурси. Намагання нових незалежних держав подолати ізоляваність і наслідки постімперських взаємин наштовхувалися часто на різні перешкоди, зокрема на демонстративну протидію Російської Федерації чи інших сусідніх держав.

За останні роки зросла зацікавленість історією та сучасним станом співпраці України з ЄС. Привертають увагу публікації, які стосуються питань європейської безпеки та розширення ЄС і впливу на відносини України з центральноєвропейськими сусідами¹. Грунтовними дослідженнями про європейську та євроатлантичну інтеграцію України є монографії М.Кордона і Л.Чекаленка².

Аналізуючи українську історіографію, в якій ідеться про співпрацю України з ЄС, слід зазначити, що цим питанням присвячено чимало публікацій. Сучасному стану і перспективам розвитку відносин з ЄС присвятили свої праці Є.Бершеда, І.Тодоров³. Зокрема, значна частина науковців висвітлюють питання економічного співробітництва з ЄС та вступу України до СОТ – А.Гончарук, Ю.Мойсеєнко, О.Терещенко⁴.

В 90-х рр. ХХ – на початку ХХІ ст. своє місце у світовому інтеграційному процесі Україна намагалася визначити через власну багатовекторну зовнішньоекономічну стратегію. Суть цієї стратегії – в поширенні національних економічних інтересів на всі континенти в поєднанні з активним розвитком зовнішньоекономічних зв'язків з окремими, пріоритетними країнами чи групами країн кожного з континентів.

16 липня 1990 р. Верховна Рада Української РСР прийняла «Декларацію про державний суверенітет України». У Декларації зазначалось, що «Українська РСР як суб'єкт міжнародного права здійснює безпосередні зносини з іншими державами, укладає з ними договори...»⁵.

Перші роки, що минули після прийняття Декларації, відзначалися активізацією міжнародних контактів України з багатьма країнами світу. Після проголошення незалежності у прийнятій 2 липня 1993 р. Верховною Радою Постанові «Про основні напрями зовнішньої політики України» підкреслюється, що «Пріоритетними стратегічними напрямками у сфері двосторонніх відносин є активний розвиток політичних, економічних, науково-технічних та інших стосунків з західними державами-членами ЄС та НАТО, ...що створить умови для відновлення давніх зв'язків України з європейською цивілізацією, прискорення демократизації... Таке співробітництво стане підґрунтям для розширення участі України в європейських структурах та майбутнього інтегрування її господарства до загальноєвропейського і світового економічного простору»⁶.

Особливістю України на початку 90-х рр. ХХ ст. було те, що їй доводилося водночас вирішувати кілька складних проблем:

- утвердження своїх позицій у світовій співдружності як суверенної незалежної новоутвореної держави через подолання суттєвих як внутрішніх, так і зовнішніх перешкод на цьому шляху;

- утвердження своїх позицій як суб'єкта міжнародних економічних відносин в інституційно збалансованому світовому господарстві, причому суб'єкта нового, малознаного у світі, з обмеженим досвідом і відсутніми традиціями;

- просування в європейській і євроатлантичній економічній простір з пріоритетним наміром вступити у перспективі до ЄС;

- розвиток дво- і багатосторонніх відносин з країнами Центральної і Східної Європи через інтеграційні зв'язки;

- упорядкування взаємозв'язків з країнами Співдружності Незалежних Держав – СНД, особливо з Російською Федерацією.

Для цього періоду в зовнішній політиці України характерною особливістю була так звана «багатовекторність» – термін, введений в обіг колишнім Президентом України Л. Кучмою. Слід зазначити, що вона значною мірою була пов'язана з внутрішніми чинниками. В Україні існувала проблема забезпечення національної єдності та соборності Української держави, вирішення якої ускладнювалося ціннісно-світоглядним розшарування українського суспільства, яке обумовлювалося культурно-історичними, етнічними відмінностями окремих регіонів України і поглиблювалося внаслідок спекуляцій на цій проблематиці з боку певних політичних сил. Проблема української влади поля-

гала не в розчленованості зовнішньої політики між Сходом і Заходом, а у внутрішній розчленованості – у протиборстві внутрішніх сил, одні з яких у своїй економічній діяльності були зорієнтовані на Захід, інші – на Схід.

Балансування української зовнішньої політики між російським (пострадянським) та європейським і євроатлантичним векторами не сприяло утвердженню прагматичної зовнішньої політики, яка б відповідала національним інтересам.

У перші роки незалежності Європа і Європейський Союз відігравали обмежену роль у політичному дискурсі щодо України. Українська зовнішня політика в першу чергу була зосереджена на тих викликах, які супроводжували становлення нової держави й створення двосторонніх відносин з іншими державами і міжнародними організаціями, такими як ООН, МВФ і Світовий банк.

Більш впевнено інтеграція України до європейських структур почала обговорюватися з середини 90-х рр. ХХ ст. і синтезувалася як суспільно-політична ідея. Розширення ЄС та НАТО за рахунок держав Центрально-Східної Європи і участь України в процесах європейської та євроатлантичної інтеграції упродовж 1990-х – початку 2000-х рр. зміцнили зовнішню безпеку України. Це проявилось у наближенні зовнішніх кордонів Європейського Союзу до України, що сприяло покращенню взаємовідносин України з ЄС.

Висловлення підтримки європейським прагненням України на початку ХХІ століття свідчить про певний консенсус серед більшості політичної еліти. Певною мірою всі ці прагнення мали суттєву тенденцію на трансформації в новітню українську національну ідею⁷.

На думку академіка О.Киричука, ми, належачи до Європи, надто віддалилися від неї, щоб розвинути в собі вольовий потенціал, потрібний для побудови власної держави, але й не наблизились настільки до Азії, щоб віддати себе власному деспоту⁸. Тому перед Україною постають завдання, пов'язані з піднесенням тих особливостей національної свідомості, які сприятимуть просуванню до європейської спільноти.

Розглядаючи перспективи європейської інтеграції України, дослідники виділяють низку чинників, які перешкоджають їй її русі до ЄС. До внутрішніх перешкод на шляху України до ЄС слід віднести складність підготовчого етапу (невідповідність правової бази, повільність реформ у економіці і т.д.), повільну демократизацію і нерозвиненість громадянського суспільства. До зовнішніх перешкод відносять членство у СНД, залежність від російських енергоносіїв та ринків збуту.

У громадській думці України поширене суперечливе ставлення до європейської та євроатлантичної інтеграції як такої та участі в цих процесах України. Негативне ставлення зумовлене насамперед участю держав-членів ЄС та НАТО у військов-

их операціях, успадкованими з попередньої історичної епохи стереотипами та актуалізацією теми НАТО у внутрішньополітичній дискусії. Прихильників вступу України до ЄС та НАТО більше серед молоді та осіб з вищою освітою, завдяки чому існує можливість мобілізації громадськості на підтримку євроатлантичної інтеграції України.

Зацікавленість Європейського Союзу (ЄС) Україною дослідники пояснюють цілою низкою факторів. У першу чергу це географічна близькість до кордонів розширеного Європейського Союзу. Європейські політики часто обґрунтовують свою увагу до України тими загрозами невійськового характеру, які потенційно існують на її території для країн Заходу. Зокрема, це транскордонна злочинність, нелегальна міграція, екологічні проблеми.

З другого боку, Україна приваблює західних інвесторів своїми унікальними природними умовами для розвитку сільського господарства, дешевою робочою силою, високим рівнем освіченості населення. Україна є потужним транзитером, територією якої з Російської Федерації до європейських країн транспортуються енергоносії.

Початком співпраці України з ЄС вважають підписання у Люксембурзі 16 червня 1994 р. Угоди про партнерство та співробітництво. Угода була остаточно ратифікована після складної процедури правового затвердження парламентами країн – членів Європейського Союзу та набула чинності 1 березня 1998 р. Положення угоди заклали міцну правову основу для розвитку всіх форм співробітництва. Були обговорені принципові та технічні домовленості і перспективи щодо торгівлі товарами між Україною та ЄС, розглянуті заходи покращення діяльності компаній і виробничого інвестування. Особливої уваги було надано економічному співробітництву у вигляді виробничого та науково-технічного співробітництва. Пріоритетними галузями було обрано агропромисловий комплекс, енергетику, ядерну енергетику, транспорт, космічну галузь, охорону навколишнього середовища⁹.

У вересні 1997 р. був проведений перший саміт Україна – ЄС. Керівництво української держави виступило з новими пропозиціями стосовно розвитку відносин між Європейським Союзом і Україною. Заява України про бажання стати країною в асоціації з ЄС викликала певну стурбованість у європейських столицях. На другому саміті у Відні (червень 1998 р.) було зазначено нове формулювання, яке більше відповідало існуючим реаліям, – «унікальне стратегічне партнерство». Була відзначена зацікавленість України у довгострокових двосторонніх відносинах з ЄС. Свідченням того, що в Україні надавалося важливе значення співробітництву з Євросоюзом, стало створення 24 лютого 1998 р. спеціальної урядової організації – Національного агентства з питань розвитку та європейської інтеграції (нині не існує у зв'язку із загальною реорганізацією та скороченням урядового

апарату), а також розробка «Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» (затверджено Указом Президента 11 червня 1998 р.)¹⁰.

Основна мета цього документа – «забезпечення входження держави в європейський політичний, економічний та правовий простір і одержання на цій основі статусу асоційованого члена ЄС, що є головним зовнішньополітичним пріоритетом України у середньостроковій перспективі».

Євросоюз не поділяв активної позиції України щодо підписання угоди про асоціацію, а ставлення до України залишилось стримано-позитивним. На Гельсінкському саміті Європейської Ради (10-11 грудня 1999 р.) були розглянуті перспективи подальшого розширення ЄС, але Україна не вийшла у перелік країн – претендентів на вступ до ЄС. Відносно України була прийнята «Спільна стратегія ЄС щодо України», яка спрямована на поглиблення стратегічного партнерства між країнами. Стратегія передбачала підтримку економічних та демократичних перетворень, створення сфери стабільності і безпеки на континенті, підтверджувала, що підписана Угода про партнерство та співробітництво – пріоритетний напрям реалізації Стратегії¹¹.

Перспективними напрямками для України були визнані: ринкові трансформації, демократизація суспільства, зміцнення правової держави, інтеграція до ЄС, співробітництво в питаннях безпеки і оборони, розвиток регіонального й прикордонного співробітництва та в сфері ядерної безпеки й навколишнього середовища, діяльність спільних інститутів. Серед 68 статей особливу увагу приділено розвитку торговельних та інвестиційних відносин між країнами, а їх розвиток розглядався через набуття Україною членства в СОТ. Окремі розділи «Спільної стратегії...» присвячені оцінці важливості геополітичного положення України стосовно розвитку її відносин з ЄС та майбутньому розширенню зв'язків із сусідніми державами після їхнього вступу до Європейського Союзу Стратегії¹². Але все ж таки наявність цього документа свідчить про відсутність у ЄС намірів перейти до якісно вищого рівня співробітництва з Україною. Така політика ЄС щодо нашої держави ускладнює подальший розвиток взаємних зв'язків. Результатом зустрічі у Гельсінкі було прийняття рішення про підготовку під керівництвом головної у Раді країни щорічних Робочих планів реалізації Спільної стратегії інтеграції України.

Паризькій саміт Україна – ЄС (15 вересня 2000 р.) став важливою віхою на шляху зміцнення і подальшого розвитку стратегічного партнерства та окреслив домовленості щодо підтримки фінансового зобов'язання з боку ЄС. Останні були закріплені та втілені в життя під час візиту Президента Європейської комісії Р. Проді в Україну 9-10 листопада 2000 р. 19 січня 2001 р., в рамках Міжнародного форуму «Європа без кордонів», відбулися робочі зустрічі Президента Україна Л.Кучми з

Головою Єврокомісії Р.Проді та Генеральним секретарем Ради ЄС, Високим представником з питань Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС Х.Соланою, в ході яких обговорювались питання про закриття ЧАЕС.

22 січня 2001 р. був схвалений третій Робочий план головної в ЄС Швеції (1 січня – 30 червня 2001 р.) стосовно реалізації Спільної стратегії ЄС щодо України. «Шведський» Робочий план мав значні переваги над двома попередніми, які реалізовувалися впродовж 2000 р. під час головування в ЄС Португалії та Франції, наявністю в ньому чітко визначених пріоритетів реалізації Спільної стратегії ЄС. «Бельгійський» Робочий план дозволив Україні ухвалити план спільних дій «Україна – Євросоюз» у сфері юстиції, внутрішніх справ, поглибити співробітництво у сфері зовнішньої політики та політики безпеки. Наступний Робочий план під час головування Іспанії у першому півріччі 2002 р. дозволив започаткувати консультації про використання авіаційного транспортного потенціалу, затвердити документ про врегулювання кризових ситуацій, внести зміни, які дозволяють ЄС допомагати Україні у ліквідації непридатних боєприпасів, протипіхотних мін; фінансування поліцейських підрозділів у складі ЄС у Боснії та Герцеговині; схвалити графік реалізації плану дій ЄС щодо України у галузі юстиції та внутрішніх справ¹³.

4 липня 2002 р. пройшов Копенгагенський саміт Україна – ЄС, де Євросоюз підтвердив свою готовність продовжувати співробітництво і підтримку України в адаптації законодавства, що є одним з основних напрямків співробітництва між Україною та ЄС. Європейський Союз привітав прагнення України розробити план-графік адаптації законодавства у пріоритетних сферах. Указом Президента України від 30 серпня 2002 р. №791/2002 про реалізацію стратегічних цілей державної політики щодо забезпечення входження України в європейський політичний, економічний, безпековий і правовий простір, створення передумов для набуття Україною членства в Європейському Союзі, підвищення ефективності координації і контролю за діяльністю органів влади у сфері європейської інтеграції створено Державну раду з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України¹⁴.

7 жовтня 2003 року відбувся Ялтинський саміт Україна – ЄС, на якому країни досягли спільного рішення: один із найбільш ефективних шляхів використання можливостей розширення ЄС для України – це інтенсифікація нею роботи у напрямі адаптації національного законодавства, норм і стандартів до відповідних норм ЄС. Європейський Союз підтвердив свою готовність продовжувати співробітництво і підтримку України на шляху нововведень. Адаптаційний процес – це планомірний процес, який виконує декілька послідовних етапів, на кожному з яких законодавство України повинно

досягати певного рівня відповідності до Європейського Союзу. Оголошена на саміті позиція Єврокомісії та Ради ЄС щодо країн-сусідів, яка була викладена в документі «Розширена Європа – сусідство: нові рамки взаємовідносин із східними та південними сусідами», потребувала ретельного осмислення напрямів взаємних відносин між країнами¹⁵.

Важливим кроком у відносинах України з ЄС стало підписання 29 квітня 2004 р. протоколу до Угоди про партнерство і співробітництво (УПС) між Україною і Європейськими співтовариствами та їх державами – членами¹⁶.

Найбільш розвиненим і перспективним напрямком співробітництва України з ЄС була і залишається торгівля. На всіх етапах розвитку людської цивілізації економічні чинники відігравали вирішальну роль у взаєминах між країнами і народами; формували міждержавні відносини; створювали можливості для широкого взаємного обміну надбаннями матеріальної і духовної культури. Історичні події останнього тисячоліття засвідчують, що українська присутність в Європі була явищем цілком природним та органічним. Домінуюча роль при цьому належала економічній складовій. Слід зазначити, що в силу свого географічного та геополітичного розташування Україна зазнавала і порізному інтегрувала перехресні впливи азіатсько-кочового, орієнтально-візантійського та західно-європейського світів. І все ж вирішальним вектором соціокультурної і політичної орієнтації країни була європейська цивілізація.

Україна має в наш час позитивну динаміку двосторонньої торгівлі з ЄС. Економічне співробітництво набирає обертів, тому передбачається, що з часом ЄС разом з новими членами Євросоюзу стануть найбільшими торговельними партнерами нашої держави. Для того, щоб реалізувати стратегію євроінтеграції, Україна мусить забезпечувати високі темпи економічного зростання. Тільки за таких умов економіка зможе рухатися у напрямку гармонізації національних економічних показників з відповідними показниками країн ЄС.

Важливим кроком став вступ України до СОТ. Шлях України до СОТ тривав майже 15 років. Він розпочався з подачі Україною заяви про приєднання до Генеральної угоди про тарифи і торгівлю у 1993 р. і закінчився голосуванням на засіданні Генеральної Ради СОТ про приєднання України до організації 5 лютого 2008 р.

З кожним роком дедалі інтенсивніше спостерігається вплив процесів глобалізації у світі. Наслідками дії глобалізаційних чинників стає уніфікація економіко-культурних укладів життя, проблем та викликів, які постають перед різними країнами під час інтеграції у нове транснаціональне, економічне і культурне середовище. Вступ України до СОТ (куди входять 150 країн світу, що забезпечують 95% обсягу світової торгівлі), є надзвичайно важливим і водночас відповідальним кроком у напрямі інте-

грації до світового економічного простору. Об'єктивною передумовою вступу до СОТ є експортна орієнтація української економіки (близько 55 % ВВП експортується) і критична залежність від імпорту енергоносіїв та високотехнологічних товарів середовище¹⁷.

Приєднання України до СОТ є передумовою реалізації торговельного режиму між Україною і ЄС та започаткування переговорів щодо гарантованого доступу українських товарів до ринку ЄС. Такий доступ сприятиме зменшенню тарифних і нетарифних обмежень, продажу українських товарів практично на всіх найважливіших ринках товарів розвинених країн світу і збільшенню валютних надходжень від експорту вітчизняної продукції. Крім того, це забезпечує застосування сотівських процедур під час врегулювання торговельних суперечок і посилює шанси українських виробників на позитивне вирішення антидемпінгових розслідувань. За оцінками економістів, членство України в СОТ сприятиме додатковому зростанню ВВП в обсязі 1,5-2 млрд. дол. США, за сприятливих умов ця цифра може сягнути 4 млрд. дол. США. Водночас, можливо, навіть більш істотним важелем впливу на зростання конкурентоспроможності стануть опосередковані механізми, тобто створення більш якісного конкурентного середовища та ринкових інституцій, що стимулюватиме зростання як технологічних, так й організаційних інновацій. Якщо українська економіка зможе використати всі позитивні чинники вступу до СОТ, то ми станемо свідками українського прориву у світове господарське середовище¹⁸.

Вступ України до Світової організації торгівлі є важливим фактором поглиблення економічних реформ та утвердження соціально-орієнтованої, інноваційної моделі розвитку економіки нашої держави. На сьогодні Україні необхідно зосередитися на реалізації економічних інтересів всередині країни, що є підґрунтям для розширення збуту і старту для виходу національних виробників на ринки ЄС. Ці зрушення передбачаються проектом стратегії економічного та соціального розвитку України до 2015 року. Стратегія спрямована на формування ринкової економіки на базі розвитку інноваційних процесів та інвестиційно-інноваційного економічного зростання.

Головним результатом її реалізації має стати зміна чинників економічного зростання та переорієнтація на ті з них, які ґрунтуються на розширенні внутрішнього споживчого та інвестиційного попиту, зміцненні конкурентоспроможності національної економіки, підвищенні ефективності використання національних економічних ресурсів¹⁹.

Європейська інтеграція здійснює переважно сприятливий вплив на стан національної безпеки України. Розширення ЄС і зміцнення європейських зв'язків сприяли збереженню суверенітету і територіальної цілісності України. Інтегруючись до європейської спільноти, Україна отримувала доста-

тні гарантії безпеки, зміцнення незалежності, недоторканності своїх кордонів і стабільність незалежно від того, як розвиватиметься пострадянський простір, більш вагомий участь у процесах регіональної інтеграції.

¹ Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами // Ін-т регіональних та євроінтеграційних досліджень – К., 2004. – 358 с.; Федуняк С. Європейські виміри безпеки на пострадянському просторі. Формування інтегрованої системи безпеки Заходу і Нових незалежних держав. – Чернівці: Рута, 2005. – 336 с.

² Кордон М. Європейська та євроатлантичні інтеграція України. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 172 с.; Чекаленко Л. Зовнішня політика України // Київ: Либідь, 2006. – 709 с.

³ Бершеда Є. Інтереси і пріоритети України стосовно ЄС: вибір у галузі політики і безпеки // Офіційний сайт Національного інституту проблем міжнародної безпеки при Раді Національної Безпеки і Оборони України. www.niisp.gov.ua/vydanna/panjrama.28.07.2003; Тодоров І. Методологія студіювання євроатлантичної та європейської інтеграції України // Вісник Центру міжнародної безпеки та євроатлантичної співпраці. – № 2 (6). – С. 15-27.

⁴ Гончарук А. Чого очікувати Україні від вступу до СОТ? // День. – № 194. – 9 лист. 2006; Мойсеєнко Ю. Вступ України до СОТ: фінішна пряма чи крива? // Дзеркало тижня. – № 49 (628) 23 – 29 грудня 2006. – С.2.; Терещенко О. Вступ України до СОТ // Юр. Газета. – № 13 (148). – 8 квітня 2008 р. – С.1.

⁵ Світ відкриває Україну. Про зовнішню політику Української держави у 90-х роках ХХ століття. Статті. Документи. Коментарі // Укл. М. Сорока. – К.: Київська правда. – 2001. – С.12.

⁶ Там само – С. 198

⁷ Тодоров І. Вказ праця. – С.15.

⁸ Киричук В. Ментальність. Суть, функції, генеза // Ментальність. Духовність. саморозвиток особистості. – Київ-Луцьк, 1994. – Ч.1. – С. 14.

⁹ Україна -ЄС: Правова база // <http://eu.org.ua/ua&eu/>

¹⁰ Указ Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» від 11 червня 1998 р. № 615/98. // Орієнтир: Інформаційний додаток до газети «Урядовий кур'єр» від 18 червня 1998 року. – С. 1-3.

¹¹ Спільна стратегія Європейського союзу щодо України // www.me.gov.ua.

¹² Там само.

¹³ Україна – ЄС: Правова база // <http://eu.org.ua/ua&eu/>

¹⁴ Указ Президента України «Про Положення про Державну раду з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України»(із змінами і доповненнями від 26 лютого 2003 року N 169/2003) // www.me.gov.ua.

¹⁵ Саміт Україна – ЄС (Ялта, 07.10.2003 р.) Спільна заява// www.me.gov.ua.

¹⁶ Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами // www.me.gov.ua.

¹⁷ Терещенко О. Вступ України до СОТ // Юр. Газета. – № 13 (148). – 8 квітня 2008 р. – С.1]

¹⁸ Сайт міністерства економіки України <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable>

¹⁹ Україна – ЄС: Правова база // <http://eu.org.ua/ua&eu/>

Галина Мельничук
(Черновці)

Участие и перспективы Украины в европейских интеграционных процессах: эволюция отношений (историко-политический аспект)

В начале независимости Украины одним из приоритетных направлений в её внешней политике был определен европейский. Сегодня Украина является важным партнером Европейского Союза (ЕС). Вступление в ЕС остается большой национальной целью, присоединение к нему открывает новые перспективы для украинско-европейского сотрудничества.

Ключевые слова: Европейский Союз, внешняя политика, европейская интеграция, интеграционные процессы, демократизация общества, экономическое сотрудничество, Мировая Организация Торговли.

Galyna Mel'nychuk
(Chernivtsi)

Participation and Perspectives of Ukraine in European Integrational Processes, the Evolution of Relations (Historical and Political Aspects)

At the beginning of independence one of priority directions in determination of foreign policy of Ukraine was adopted European. Today Ukraine is the important partner of European Union. Entering into EU remains a large national purpose, and expansion of European Union and tacking to him of countries of Central Europe opens new prospects for Ukrainian-European to the collaboration.

Key words: European Union, foreign policy, European integration, integration processes, democratization of the society, economical collaboration, World Trade Organization.

УДК: 94 (477.85)«19»

Галина Чайка, Анна Корчак
(Чернівці)

УКРАЇНЬСЬКА ТРУДОВА ЕМІГРАЦІЯ – ЧЕТВЕРТА ХВИЛЯ

У статті висвітлюються проблеми сучасної трудової еміграції українського, зокрема буковинського населення, питання зайнятості, економічного становища у країнах заробітчанства, політика України щодо заробітчан та країн трудової міграції, значення заробітчанства для України.

Ключові слова: еміграція переселенська і заробітчанська, Буковина, Європа, Російська Федерація, Італія, Португалія, Чехія, емігрант, заробітки, робота, буковинці, діаспора.

Проблема трудової еміграції є нині актуальною, оскільки Україна переживає уже її четверту хвилю.